

RELATIEVE VLEUGELLENGTE BIJ *PUFFINUS P. PUFFINUS*, *PUFFINUS P. MAURETANICUS* EN
PUFFINUS GRISEUS

Al vele jaren worden op diverse posten langs de Nederlandse kust zonder ogenschijnlijke moeite alle of vrijwel alle pijlstormvogels, hoe ver ook langsvliegend, op soort gedetermineerd. Geen enkele ervaren zeetrekwaarnemer deinst terug voor het op naam brengen van een verre Noordse Pijlstormvogel *Puffinus puffinus* waaraan hij niet positief de witte onderdelen kan waarnemen. Dit houdt omgekeerd ook in dat er Grauwe Pijlstormvogels *Puffinus griseus* worden gedetermineerd, waarvan niet zeker vastgesteld is dat zij een donkere buik hadden. Het voornaamste argument dat voor deze determinaties, althans door de vaste waarnemers van de Hondsbossche Zeewering, wordt gehanteerd, is dat een Grauwe Pijlstormvogel langere vleugels zou hebben in verhouding tot zijn lichaamslengte dan een Noordse. Het silhouet van eerstgenoemde zou daardoor voor een "ervaren" waarnemer duidelijk langvleugeliger en meer gedesproportioneerd zijn dan dat van laatstgenoemde. Factoren als vliegwijze, houding en "jizz" worden in het algemeen hooguit als aanvullende argumentatie naar voren gebracht.

Ondanks het herhaalde hanteren van dit "kenmerk" van de relatief langere vleugels van de Grauwe Pijlstormvogel, bleef het voor de eerste auteur een onverkwikkelijke zaak dat hij er met dit handvat maar niet in slaagde de verste pijlstormvogels op een bevredigende manier op naam te brengen, ondanks een ervaring van vele jaren met het zeetrekwerk. Aan de hand van de door Cramp & Simmons (1977) gepresenteerde maten voor lichaamslengte, spanwijdte en (hand)vleugellengte is hij wat aan het cijferen gegaan. Later is aan dit cijferwerk nog een en ander toegevoegd op basis van Harrison (1983), zodat ook de ondersoort *Puffinus puffinus mauretanicus*, die qua formaat zowel als qua kleurverdeling tussen de Noordse en de Grauwe Pijlstormvogel in staat, hierbij de revue passeert. Omdat we menen de schokkende resultaten van dit gecijfer niet onopgemerkt te mogen laten, presenteren we hierbij in tabel 1 aan alle zeetrekwaarnemers onze bevindingen in samengevatte vorm.

Zelfs een vluchtige beschouwing van de gepresenteerde ratio's van vleugellengte/lichaamslengte en spanwijdte/lichaamslengte laat zien dat het geenszins waar is, dat een Grauwe Pijlstormvogel relatief langere vleugels heeft dan een Noordse. Sterker nog, veeleer het omgekeerde is het geval, hoewel de verschillen klein en waarschijnlijk niet in het veld detecteerbaar zijn. Interessant is ook dat de Westmediterrane *mauretanicus* ook in relatieve vleugellengte een tussenpositie tussen Noordse en Grauwe Pijlstormvogel lijkt in te nemen.

Tabel 1. Vergelijking in vleugellengte, spanwijdte en lichaamslengte en de verhoudingen tussen deze maten bij Noordse Pijlstormvogel *Puffinus puffinus* en Grauwe Pijlstormvogel *Puffinus griseus*

Table 1. Comparison of wing length, wing span and body length and the ratios between these measures in Manx Shearwater and Sooty Shearwater

	Puffinus puffinus species	P.p.puffinus	P.p.mauretanicus	Puffinus griseus	Bron (Source)
lichaamslengte (cm) (body length (cm))	30-38	30-38	-	40-51	Cramp & Simmons (1977)
	-	30-38	35-40	40-46	Harrison (1983)
vleugellengte (cm) (wing length (cm))	-	23.7	24.6	levend 30.4 balgen 30.0	Cramp & Simmons (1977)
spanwijdte (cm) (wing span (cm))	76-89	-	-	94-109	idem
	-	76-89	80-93	94-104	Harrison (1983)
gem. ratio vleugel/lichaam (mean ratio wing/body)-	-	0.70	0.66	levend 0.67 balgen 0.66	Cramp & Simmons (1977)
ratio spanwijdte/lichaam	-	-	-	levend 0.71 balgen 0.69	Harrison (1983)
max 2.53	-	-	-	2.35	Cramp & Simmons (1977)
min 2.34	-	2.53	2.29	2.35	Harrison (1983)
gem 2.43	-	-	-	2.14	Cramp & Simmons (1977)
	-	2.34	2.33	2.26	Harrison (1983)
	-	-	-	2.23	Cramp & Simmons (1977)
	-	2.43	2.31	2.30	Harrison (1983)

Al met al lijkt het vooraansnog voorbarig om op grond van het bovenstaande aan alle waarnemingen van gedetermineerde pijlstormvogels op grote afstanden te gaan twifelen, maar wel lijkt het gewenst om ons eens te bezinnen op de criteria die we werkelijk hanteren.

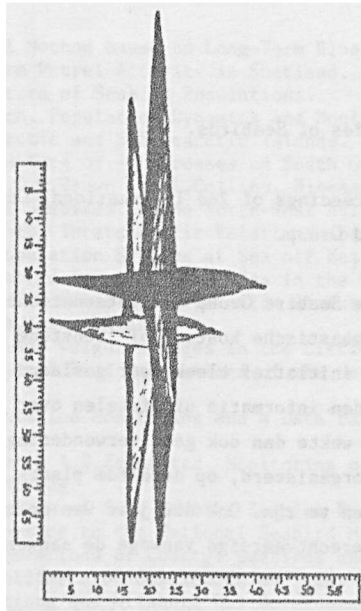
In het algemeen blijken Noordse Pijlstormvogels, met name de nominaatvorm, kleiner te zijn dan Grauwe (tabel 1). Ook de vleugels zijn duidelijk korter, wat zich ook manifesteert in de spanwijdte. Dit maakt dat een kantelende Grauwe Pijlstormvogel, die zijn volledige vleugelspanning aan de waarnemer demonstreert, duidelijk groter overkomt dan een Noordse. Zelfs ten opzichte van de grotere exemplaren van de ondersoort *mauretanicus* blijft dit onderscheid tot op redelijke afstand goed betrouwbaar (cf. Sharrock 1973, Cramp & Simmons 1977). Bij de zeer verre vogels echter heeft de ervaren waarnemer, indien hij tenminste de vogel een redelijke tijd lang in beeld weet te houden, nog altijd de indruk dat hij ook dan in staat is een langvleugelige en een kortvleugelige pijlstormvogel (respectievelijk een Grauwe en een Noordse) van elkaar te onderscheiden. Toch is het bekend dat formaatsverschillen op dergelijke afstanden, indien ze niet te relateren zijn aan een andere maat van dezelfde vogel, een uiterst subjectieve zaak zijn. Mogelijk speelt de lengte/breedte-verhouding een rol (waarbij dan de Grauwe Pijl smallere vleugels zou hebben), mogelijk ook is de rol van vliegwijze en "jizz" (een Grauwe Pijlstormvogel maakt in het algemeen langere, hogere en scherpere bogen, waardoor hij niet alleen door zijn grotere formaat, maar ook door zijn gedrag meer opvalt dan een Noordse) veel belangrijker bij onze determinaties dan we tot dusver vermoedden. Ervaring, intuïtie en "feeling" lijken dan ook de belangrijkste ingrediënten voor de determinatie te zijn. Al met al is de "ontmaskering" van de relatieve vleugellengte als objectief silhouetkenmerk wel iets o even bij stil te staan, wanneer we weer eens één van die akelig verre pijlstormvogels in ons kijkerbeeld zien opdoemen. Iets meer bescheidenheid en voorzichtigheid lijkt op zijn plaats bij dit soort waarnemingen.

Summary

Many experienced Dutch seawatchers feel themselves capable of identifying every shearwater they see regardless of the distance at which it passes by. One of the most frequent criteria used to support these identifications is the contention that the Sooty Shearwater would have relatively longer wings than the Manx in relation to body length. The data in table 1 (cited from Cramp & Simmons 1977 and Harrison 1983) however clearly indicate that this is not at all true. We therefore suggest that observers should be aware of this fact and consequently be more conscious and careful in identifying the often very far-off shearwaters. Presumably really experienced observers do not make many mistakes, but the criteria they use seem to be more subjective than they might know.

Literatuur

- Cramp, S. & Simmons, K.E.L. 1977. The birds of the Western Palearctic. Vol. I. Ostrich to Ducks. Oxford University Press, Oxford, London, New York.
- Harrison, P. 1983. Seabirds, an identification guide. Croom Helm Ltd., Beckenham.
- Sharrock, J.T.R. 1973. The natural history of Cape Clear Island. T.&A.D. Poyser Ltd., Berkhamsted.

Klaas J. Eigenhuis
Seringenstraat 6
1431 BJ AALSMEER

Maarten Platteeuw
Melis Stokelaan 201
1813 DG ALKMAAR